

1001-8.TK.147.2023

(SK 95/23)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

3084

- W związku ze skargą konstytucyjną A J. o zbadanie zgodności:
- 1) art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (aktualny t.j.: Dz. U. z 2023 r., poz. 1284 ze zm.) z art. 2 oraz z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 2) § 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (ostatni adres publikacyjny – t.j.: Dz. U. z 2022 r., poz. 2172 ze zm.) z art. 2 oraz z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
 - 3) art. 17 ust. 11 ustawy wymienionej w punkcie 1 w związku z § 5 rozporządzenia wymienionego w punkcie 2 z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 87 Konstytucji RP
- na podstawie art. 42 pkt 7 oraz art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j.: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393) –

przedstawiam następujące stanowisko:

- 1) postępowanie w zakresie badania zgodności art. 17 ust. 11 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (aktualny t.j.: Dz. U. z 2023 r., poz. 1284 ze zm.) w związku z § 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (ostatni adres publikacyjny – t.j.: Dz. U. z 2022 r., poz. 2172 ze zm.) z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 87 Konstytucji RP podlega umorzeniu – na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym – ze względu na zbędność wydania orzeczenia;**
- 2) w pozostałym zakresie – na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym – postępowanie podlega umorzeniu, ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.**

U Z A S A D N I E N I E

W skardze konstytucyjnej A J. (dalej: Skarżąca) zakwestionowała zgodność – ze wskazanymi w *petitum* skargi wzorcami kontroli – art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (aktualny t.j.: Dz. U. z 2023 r., poz. 1284 ze zm.; dalej: ustawa o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi), § 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (ostatni adres publikacyjny – t.j.: Dz. U. z 2022 r., poz. 2172 ze zm.; dalej: rozporządzenie

Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych), a także art. 17 ust. 11 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi w związku z § 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych.

Trybunał Konstytucyjny, postanowieniem z dnia 18 października 2023 r. o sygn. akt Ts 10/23, nadał skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

Skarga konstytucyjna została skierowana na tle następującego stanu faktycznego i prawnego.

Skarżąca nie poddała swojego małoletniego syna szczepieniom ochronnym w terminach wynikających z komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie Programu Szczepień Ochronnych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w T na podstawie tytułu wykonawczego nr z lutego 2016 r., nałożył na Skarżącą obowiązek poddania szczepieniom ochronnym małoletniego syna. Jednocześnie Wojewoda , postanowieniem z maja 2016 r., nałożył na Skarżącą grzywnę w celu przymuszenia do zaszczepienia dziecka i wezwał Skarżącą do wykonania obowiązku wskazanego w tytule wykonawczym w terminie 30 dni od dnia otrzymania postanowienia.

Skarżąca, pismem z dnia maja 2016 r., zgłosiła zarzuty w sprawie prowadzenia postępowania egzekucyjnego, które to Wojewoda postanowieniem z marca 2017 r., znak oddalił.

Skarżąca zaskarżyła powyższe postanowienie Wojewody do Ministra Zdrowia.

Postanowieniem z lipca 2018 r. o numerze Minister Zdrowia utrzymał w mocy postanowienie Wojewody

Skarżąca złożyła skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W na wskazane postanowienie Ministra Zdrowia.

Wyrokiem z kwietnia 2019 r. o sygn. akt Wojewódzki Sąd Administracyjny w W (dalej: WSA w W) oddalił ową skargę.

Wyrokiem z maja 2022 r. o sygn. akt Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę kasacyjną Skarżącej na powołany wyrok WSA w W .

Skarżąca, uzasadniając niezgodność zaskarżonych przepisów ze wskazanymi w *petitum* skargi art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, podniosła, że zakwestionowane przepisy naruszają Jej prawo do prywatności i prawo do decydowania o swoim życiu osobistym. Regulacje te wyłączają bowiem – w ocenie Skarżącej – możliwość podjęcia przez osoby obowiązane do poddania się obowiązkowym szczepieniom, lub ich opiekunów prawnych bądź faktycznych, decyzji o odmowie poddania się szczepieniom ochronnym. Obowiązek poddania się owym szczepieniom stanowi więc – zdaniem Skarżącej – ingerencję w zasadę autonomii jednostki wiążącą się z prawem do decydowania przez nią o świadczeniach, którym chce się ona poddać. Skarżąca zaznaczyła, że ograniczenie wymienionych praw konstytucyjnych nie zostało określone w ustawie, albowiem lista chorób, przeciwko którym należy zaszczepić dziecko, wynika z rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych, który jest aktem prawnym o randze niższej niż ustawa. Ponadto Skarżąca zarzuca, że ilość dawek poszczególnych szczepionek, jak również lata i miesiące, w których należy podać dziecku szczepionkę, wynikają z Programu Szczepień Ochronnych – komunikatu wydawanego przez Głównego Inspektora Sanitarnego, który to akt nie jest źródłem prawa powszechnego. Skarżąca twierdzi jednocześnie, że ograniczenie prawa do prywatności i prawa do decydowania o swoim życiu nie jest konieczne. W tym zakresie przywołała w skardze

przykłady innych państw, które zniosły obowiązek szczepień. Zdaniem Skarżącej, ograniczenie prawa do prywatności i prawa do decydowania o swoim życiu osobistym nie spełnia również wymogu proporcjonalności, gdyż obowiązkowe szczepienia ochronne są zabiegiem medycznym obciążonym znacznym ryzykiem. Wskazała też na brak specjalnego funduszu wypłacającego odszkodowania dla osób dotkniętych niepożądanymi odczynami poszczepiennymi.

W odniesieniu zaś do zarzutu naruszenia przez art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b i art. 17 ust. 1 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi oraz § 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych zasady dostatecznej określoności przepisów prawa, wywodzonej z art. 2 Konstytucji RP, Skarżąca w szczególności podniosła, że większość szczepień ochronnych, zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych, może być podana dzieciom i młodzieży w wieku do 19 roku życia, zaś Program Szczepień Ochronnych nie mieści się w katalogu źródeł prawa powszechnie obowiązującego. W przepisach prawa powszechnie obowiązującego brak jest zatem – zdaniem Skarżącej – konkretyzacji, w którym miesiącu/roku obowiązek szczepienia przeciwko poszczególnym chorobom staje się wymagalny. Brak jest także określenia, ile dawek poszczególnych szczepionek ma być podanych dziecku. Nie wiadomo także, na jakiej podstawie należy stwierdzać, że obowiązek szczepienia dziecka jest wymagalny.

Z kolei, naruszenia art. 87 Konstytucji RP przez art. 17 ust. 11 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi w związku z § 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych Skarżąca upatruje w tym, że Program Szczepień Ochronnych, wydawany przez Głównego Inspektora Sanitarnego, nie mieści się w katalogu źródeł prawa powszechnie obowiązującego. Komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego nakłada zaś na obywateli – w ocenie Skarżącej – nowy obowiązek,

a zatem, zgodnie z art. 87 Konstytucji, powinien mieć formę co najmniej rozporządzenia.

Mając na uwadze specyfikę środka ochrony konstytucyjnych wolności i praw jednostki, jakim jest skarga konstytucyjna, merytoryczne odniesienie się do treści zarzutów sformułowanych w skardze poprzedzić należy rozważeniem zakresu dopuszczalnej kontroli zaskarżonych przepisów. Nadanie biegu skardze konstytucyjnej w wyniku wstępnego jej rozpoznania – które nastąpiło w niniejszej sprawie w wyniku wydania przez Trybunał Konstytucyjny przywołanego wyżej postanowienia z dnia 18 października 2023 r. – nie jest bowiem wiążące dla składu rozpoznającego sprawę merytorycznie. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, badanie, czy nie zachodzi któraś z ujemnych przesłanek wydania wyroku, skutkująca obligatoryjnym umorzeniem postępowania, jest konieczne na każdym etapie postępowania, aż do wydania orzeczenia w sprawie (zob. postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 17 października 2017 r., sygn. SK 47/15, OTK ZU seria A/2017, poz. 67; 6 grudnia 2017 r., sygn. SK 20/17, OTK ZU seria A/2017, poz. 81; 5 grudnia 2018 r., sygn. SK 25/17, OTK ZU seria A/2018, poz. 76 oraz 20 lutego 2019 r., sygn. SK 30/17, OTK ZU seria A/2019, poz. 8).

Przeprowadzając analizę formalnoprawną skargi wywiedzionej w niniejszej sprawie, w pierwszej kolejności należy zatem rozstrzygnąć kwestię dopuszczalności badania przepisów wskazanych w pkt. 3 *petitum* owej skargi konstytucyjnej.

Zaznaczyć bowiem należy, że wyrokiem z dnia 9 maja 2023 r. o sygn. SK 81/19 Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż art. 17 ust. 11 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi w związku z § 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych w zakresie, w jakim termin wymagalności obowiązkowych szczepień

ochronnych, jak i liczba dawek poszczególnych obowiązkowych szczepień ochronnych, określone są w Programie Szczepień Ochronnych na dany rok, ogłaszany przez Głównego Inspektora Sanitarnego w formie komunikatu, a nie przez ministra właściwego do spraw zdrowia, w drodze rozporządzenia, jest niezgodny z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 87 Konstytucji RP (OTK ZU seria A/2023, poz. 50). Jednocześnie Trybunał wskazał, iż owe przepisy tracą moc obowiązującą po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (zob. *op. cit.*). Kwestionowane rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych utraciło moc obowiązującą z dniem 1 października 2023 r. na podstawie art. 5 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 17 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U., poz. 1938)

Analiza zarzutu z pktu 3 *petitum* skargi konstytucyjnej w niniejszej sprawie oraz argumentacji na poparcie owego zarzutu pozwala jednoznacznie stwierdzić, iż problem konstytucyjny sygnalizowany ową skargą jest identyczny jak w rozstrzygniętej przez Trybunał Konstytucyjny sprawie o sygn. SK 81/19 – sprowadza się do ograniczenia prawa jednostki przez akt prawny, który nie należy do źródeł prawa powszechnie obowiązującego.

W świetle powyższego przypomnieć należy, że w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego powtarzana jest teza, iż „(...) uprzednie rozpoznanie sprawy konstytucyjności określonego przepisu prawnego z punktu widzenia tych samych zarzutów nie może być uznane za prawnie obojętne. Instytucją, jaką w celu zapewnienia stabilizacji sytuacji powstałych w wyniku ostatecznego orzeczenia jako formalnie prawomocnego, wykształciło ono w orzecznictwie TK i doktrynie prawnej, jest zasada *ne bis in idem*, rozumiana w postępowaniu przed Trybunałem z uwzględnieniem specyfiki tego postępowania (...). Ma ona zastosowanie, jeżeli te same przepisy zostały już wcześniej zakwestionowane

w oparciu o te same zarzuty. W takim wypadku Trybunał Konstytucyjny umarza postępowanie ze względu na zbędność wydania wyroku (...)” (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2017 r., sygn. K 10/15, OTK ZU seria A/2017, poz. 31, zob. też – orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego tam przywołane). O zbędności orzekania można więc mówić w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się już na temat konstytucyjności zaskarżonych przepisów w kontekście sformułowanego na ich tle określonego zagadnienia prawnego. W takim wypadku aktualizuje się negatywna przesłanka wydania wyroku przez Trybunał Konstytucyjny wynikająca z zasady *ne bis in idem*, rozumianej z uwzględnieniem specyfiki postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (zob. też postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 stycznia 2007 r., sygn. SK 21/06, OTK ZU nr 1/A/2007, poz. 4 oraz orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego tam przywołane).

Przedstawione rozumienie zasady *ne bis in idem*, wynikające z orzecznictwa konstytucyjnego, prowadzi zatem do wniosku, że w przedmiotowej sprawie zachodzi negatywna przesłanka procesowa wynikająca z owej zasady w odniesieniu do badania zgodności z Konstytucją RP przepisów zakwestionowanych w pkt 3 *petitum* skargi konstytucyjnej. Wskazane przepisy były już bowiem przedmiotem kontroli Trybunału Konstytucyjnego z identycznymi – jak w niniejszej sprawie – wzorcami kontroli konstytucyjnej.

Na powyższy wniosek o zastosowaniu zasady *ne bis in idem* nie będzie miał też istotnego wpływu fakt, iż Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok o sygn. SK 81/19 z tzw. „klauzulą odraczającą”. Trybunał w uzasadnieniu owego wyroku wskazał bowiem, iż „[j]ako że wyrok w niniejszej sprawie nie odnosi się do zagadnienia zgodności z Konstytucją obowiązku poddania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym jako takiego, konieczne jest zapewnienie stosownych ram realizacji tego obowiązku. Trybunał dostrzegł potrzebę dostosowania stanu prawnego, a określenie w wyroku innego terminu utraty mocy obowiązującej jest

niezbędne dla zapewnienia ciągłości realizacji obowiązku szczepień ochronnych” (*op. cit.*).

Dodać jednocześnie należy, że stanowisko o zasadności umorzenia postępowania odnośnie do art. 17 ust. 11 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi w związku z § 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych z uwagi na ziszczenie się przesłanki *ne bis in idem* zostało zaprezentowane również przez sam Trybunał Konstytucyjny – w postanowieniu z dnia 5 lipca 2023 r., sygn. akt SK 95/20, OTK ZU seria A/2023, poz. 67.

W świetle powyższego postępowanie w zakresie badania zgodności art. 17 ust. 11 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi w związku z § 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 87 Konstytucji RP podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym – ze względu na zbędność wydania orzeczenia.

Analizując skargę pod kątem formalnoprawnym, przypomnieć także należy, że Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, iż wzorcami kontroli w postępowaniu wszczętym skargą konstytucyjną mogą być zasadniczo tylko te przepisy Konstytucji RP, które statuują określone prawa lub wolności, i że właściwego wzorca kontroli nie stanowią w tym wypadku normy ogólne, określające zasady ustrojowe, adresowane do ustawodawcy i narzucające mu pewien sposób regulowania poszczególnych dziedzin życia społecznego (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 października 2004 r., sygn. SK 23/02, OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 89 oraz 10 lipca 2007 r., sygn. SK 50/06, OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 75).

W niniejszej sprawie Skarżąca przywołała, wśród wzorców kontroli, jako wzorzec samodzielny, art. 2 Konstytucji RP i wywodzoną z niego zasadę wymogu dostatecznej określoności przepisów prawa.

Wskazać jednakże należy, że dopuszczalność przywoływania tego wzorca w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną była w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i w literaturze przedmiotu wielokrotnie kwestionowana. W szczególności wskazywano, że przepis art. 2 Konstytucji RP stanowi wzorzec mało wyraźny, o zamazanych konturach (tak: S. Wronkowska, *Klauzula państwa prawnego*, [w:] *Podstawowe problemy stosowania Konstytucji RP*, red. A. Preisner, T. Zalasinski, Wrocław 2005, s. 22), i dlatego powinien być traktowany jako podstawa niesamodzielna i pośrednia praw podmiotowych jednostki, oraz że można go powoływać zasadniczo tylko wtedy, gdy zdaniem skarżącego nastąpiło naruszenie jednej ze szczegółowych zasad pochodnych wywodzonych z tego przepisu (zob. też wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2003 r., sygn. K 34/02, OTK ZU nr 4/A/2003, poz. 30). Trybunał Konstytucyjny dopuszczał więc odwoływanie się do zasad wyrażonych w art. 2 Konstytucji RP dla uzupełnienia lub wzmocnienia argumentacji dotyczącej naruszenia praw i (lub) wolności statuowanych w innym przepisie konstytucyjnym – wówczas przepis art. 2 Konstytucji pełni funkcję pomocniczego wzorca kontroli występującego w powiązaniu z przepisem określającym konkretne prawo skarżącego (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 lutego 2002 r., sygn. SK 11/01, OTK ZU nr 1/A/2002, poz. 2 oraz 10 lipca 2007 r., sygn. SK 50/06, *op. cit.*).

W skardze konstytucyjnej Skarżąca spełniła warunek dotyczący określenia, która z zasad pochodnych wywodzonych z art. 2 Konstytucji RP została, w Jej ocenie, naruszona – wskazała bowiem na zasadę dostatecznej określoności przepisów prawa. Skarżąca nie powiązała jednak tego wzorca kontroli z przepisem określającym Jej konkretne prawo konstytucyjne. Artykuł 2 Konstytucji RP został bowiem wskazany w *petitum* skargi jako wzorzec

samodzielny. Skarżąca nie wykazała także – w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej – że odwołanie się do zasady wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP służy wzmocnieniu argumentacji dotyczącej naruszenia praw wynikających z art. 47 Konstytucji RP.

W świetle powyższego uznać należy, że postępowanie w zakresie badania zgodności art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz art. 17 ust. 1 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, a także § 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych z wywodzoną z art. 2 Konstytucji RP zasadą dostatecznej określoności przepisów prawa podlega umorzeniu, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, z uwagi na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Wątpliwości w niniejszej sprawie budzi też legitymacja czynna Skarżącej w zakresie zaskarżenia unormowań objętych pkt 1 i pkt 2 *petitum* skargi konstytucyjnej.

Głównym konstytucyjnym wzorcem kontroli zakwestionowanych we wskazanych powyżej punktach *petitum* skargi przepisów jest bowiem art. 47 Konstytucji RP. Z uwagi na treść skargi konstytucyjnej, zaskarżone nią przepisy powinny zostać ocenione wyłącznie z punktu widzenia ich zgodności z gwarantowanym w art. 47 Konstytucji prawem jednostki do decydowania o swoim życiu osobistym, gdyż Skarżąca, w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej, przedstawiła argumentację związaną głównie z naruszeniem prawa jednostki do samostanowienia, wynikającego z art. 47 Konstytucji RP.

Mając więc na uwadze okoliczność, że Skarżąca zarzuciła zaskarżonym skargą konstytucyjną przepisom naruszenie Jej konstytucyjnego prawa do samostanowienia, przypomnieć z kolei należy wymogi formalne skargi konstytucyjnej.

Skarga konstytucyjna stanowi kwalifikowany środek ochrony konstytucyjnych wolności i praw, którego dopuszczalność warunkowana jest uprzednim spełnieniem przesłanek wynikających z art. 79 ust. 1 Konstytucji RP, które doprecyzowane zostały w art. 53 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Artykuł 79 ust. 1 Konstytucji RP ustanawia trzy podstawowe przesłanki dopuszczalności skargi konstytucyjnej. Pierwszą jest naruszenie określonych w Konstytucji wolności lub praw, których podmiotem jest skarżący. Zgodnie z drugą przesłanką, wymagane jest uzyskanie ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej rozstrzygającego o tych wolnościach lub prawach. Ostatnim warunkiem jest konieczność wykazania, że ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie których wydano orzeczenie w sprawie skarżącego, stanowi źródło naruszenia jego wolności lub praw (zob. postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 5 listopada 2013 r., sygn. SK 15/12, OTK ZU nr 8/A/2013, poz. 127 oraz 30 listopada 2015 r., sygn. SK 30/14, OTK ZU nr 10/A/2015, poz. 184).

Zgodnie zaś z art. 53 ust. 1 pkt 1-4 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, skarga powinna zawierać: po pierwsze, określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją (pkt 1); po drugie, wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego i w jaki sposób – w ocenie skarżącego – zostały naruszone (pkt 2); po trzecie, uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (pkt 3); po czwarte, przedstawienie stanu faktycznego (pkt 4).

Z uwagi na domniemanie konstytucyjności przepisów prawa, skarżący zobowiązany jest zatem przedstawić konkretne i przekonujące argumenty świadczące o niekonstytucyjności zakwestionowanej przez niego regulacji. Nie jest natomiast rolą Trybunału Konstytucyjnego zastępowanie skarżącego w realizacji tego obowiązku, Trybunał nie może bowiem podejmować ani prowadzić spraw z urzędu.

Owa konieczność precyzyjnego określenia przez samego skarżącego naruszonych praw lub wolności i niedopuszczalność doprecyzowywania owych zarzutów przez Trybunał wynika wprost z treści art. 67 ust. 1 i 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, w myśl którego Trybunał, orzekając, jest związany zakresem zaskarżenia wskazanym – w tym wypadku – w skardze konstytucyjnej, zaś ów zakres zaskarżenia obejmuje wskazanie kwestionowanego aktu normatywnego lub jego części (określenie przedmiotu kontroli) oraz sformułowanie zarzutu niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą (wskazanie wzorca kontroli).

Powyższe rozważania skłaniają do uznania, że Skarżąca nie uzasadniła, w jaki sposób Jej prawo do samostanowienia zostało naruszone.

W sprawie wywołanej skargą konstytucyjną osobą zobowiązaną do poddania się szczepieniom ochronnym było bowiem małoletnie dziecko Skarżącej, a nie Skarżąca. Obowiązek Skarżącej, dotyczący poddania dziecka szczepieniom ochronnym, wynikał zaś z art. 5 ust. 2 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, zgodnie z treścią którego „[w] przypadku osoby nieposiadającej pełnej zdolności do czynności prawnych odpowiedzialność za wypełnienie obowiązków, o których mowa w ust. 1, ponosi osoba, która sprawuje prawną pieczę nad osobą małoletnią lub bezradną, albo opiekun faktyczny w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2020 r. poz. 849)”. Skarżąca, jako rodzic – zgodnie z art. 98 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j.: Dz. U. z 2020 r.,

poz. 1359; dalej: Kodeks rodzinny) – jest przedstawicielką ustawową dziecka pozostającego pod Jej władzą rodzicielską. Władza rodzicielska obejmuje zaś w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godności i praw. Władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny (art. 95 § 1 i 3 Kodeksu rodzinnego). Wykonując władzę rodzicielską, rodzice nie reprezentują jednakże interesów własnych, tylko interesy dziecka, kierując się jego dobrem i troszcząc się o jego rozwój fizyczny i duchowy. W kontekście zaś niniejszej sprawy Skarżąca – jako rodzic – nie poddając swojego małoletniego syna obowiązkowym szczepieniom ochronnym, nie decydowała o swoim życiu osobistym, lecz o życiu osobistym dziecka, nad którym sprawuje pieczę. W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej brakuje zatem istotnego elementu – wskazania, w jaki sposób prawo Skarżącej, jako rodzica małoletniego dziecka, do samostanowienia zostało naruszone przez zakwestionowane przepisy.

Uzupełnienie przez Trybunał Konstytucyjny powyżej przedstawionych braków skargi konstytucyjnej jest – zgodnie z treścią przywołanego już art. 67 ust. 1 i 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym – niedopuszczalne, Trybunał wyszedłby bowiem poza zakres zaskarżenia wskazany w tej skardze.

Na powyższe zwrócił szczególną uwagę Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu – przywołanego już w niniejszym stanowisku – wyroku z dnia 9 maja 2023 r. o sygn. SK 81/19, stwierdzając, iż „[s]ytuację prawną skarżącej normuje jednak w fundamentalnym stopniu art. 5 ust. 2 ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych (...). Z analizy *petitum*, jak i uzasadnienia skargi konstytucyjnej, w tym pisma uzupełniającego skarżącą, nie wynika, że intencją skarżącej było uczynienie przedmiotem kontroli art. 5 ust. 2 ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych. Skarżąca nie wykorzystała w tym zakresie argumentacji dotyczącej naruszenia jej własnego prawa do prywatności, której postacią

miałoby być prawo do podjęcia wolnej decyzji o tym, czy w sferze dobra dziecka mieści się poddanie go szczepieniom ochronnym. (...) Wobec braku dostatecznie wyraźnego wskazania przez skarżącą na istotę ciążącego na niej obowiązku na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych oraz stosownej argumentacji, Trybunał nie był uprawniony do takiej rekonstrukcji skargi konstytucyjnej inicjującej niniejsze postępowanie, która pozwalałaby na jej merytoryczne rozpoznanie we wskazanym zakresie” (*op. cit.*).

Wobec powyższego, postępowanie w zakresie badania zgodności art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b i art. 17 ust. 1 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi oraz § 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP podlega umorzeniu, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Mając na uwadze powyższe, wnoszę jak na wstępie.

z upoważnienia
Prokuratora { 199
Robert Helmond
Zastępca Prokuratora Generalnego